

Voortgangsrapport Programmatische Aanpak Stikstof 2025 - Synthese

Context

Op 24 januari 2024 keurde het Vlaams Parlement het voorstel van decreet over de programmatische aanpak stikstof (het 'Stikstofdecreet') goed, waarna de Vlaamse Regering het op 26 januari 2024 heeft bekrachtigd en afgekondigd. Het Stikstofdecreet bevat doelstellingen en maatregelen om de impact van stikstofneerslag op habitatrictlijngebieden (SBZ-H) in Vlaanderen structureel terug te dringen. De verschillende (bron)maatregelen van dit decreet moeten tegen eind 2030 zorgen voor een afname in de totale jaarlijkse uitstoot van ammoniak met 40,3% (t.o.v. 2015). Voor de uitstoot van stikstofoxiden voorziet het decreet een daling met 45,0%. Voor de (deel)sectoren varkens, pluimvee, rundvee en mestverwerkingsinstallaties worden aparte doelstellingen geformuleerd. Het Stikstofdecreet beoogt ook een efficiënte en stabiele vergunningverlening. Als basis voor vergunningverlening van individuele projecten die stikstof uitstoten, bevat het decreet beoordelingskaders voor de effecten van stikstofdepositie via lucht ten aanzien van de SBZ-H's.

Het Stikstofdecreet legt verplichtingen vast rond monitoring, evaluatie en rapportering. Vanaf 2025 moet jaarlijks een voortgangsrapport opgemaakt worden dat minstens ingaat op de stikstoftoestand, resultaten van de monitoring, de voortgang van de uitvoering van bronmaatregelen en van de realisering van de doelstellingen. Het Voortgangsrapport PAS 2025 is het tweede in een reeks van rapporten die het Departement Omgeving in het kader van het Stikstofdecreet jaarlijks zal publiceren op [Stikstof in Vlaanderen | Vlaanderen.be](https://stikstof.vlaanderen.be). Naast de voortgang focust dit rapport op de toepassing van de drempelwaarden van de beoordelingskaders. Het Stikstofdecreet bepaalt immers dat de gecumuleerde effecten van de vergunningen, die verleend zijn met toepassing van de drempelwaarden, jaarlijks worden begroot met het oog op een evaluatie ervan door de Vlaamse Regering.

Het Stikstofdecreet trad in werking op 23 februari 2024. Het Voortgangsrapport PAS 2025 is gebaseerd op de meest recente monitoringsgegevens over de historische evolutie in stikstofuitstoot en -deposities in Vlaanderen. Deze hebben betrekking op de periode 2015 t.e.m. 2023. Voor de dierenaantallen worden de cijfers t.e.m. 2024 besproken. Daarnaast neemt dit rapport ook extra beschikbare¹ informatie op met betrekking tot de voortgang van de maatregelen en vergunningsverlening die op moment van opmaak beschikbaar zijn. Eind 2025 kan de doorwerking van de maatregelen sinds de inwerkingtreding van het decreet nog niet volledig ingeschat worden. De vastgestelde evolutie in stikstoftoestand (uitstoot en depositie) is het gevolg van autonome ontwikkelingen of maatregelen die in de betrokken periode al toegepast worden.

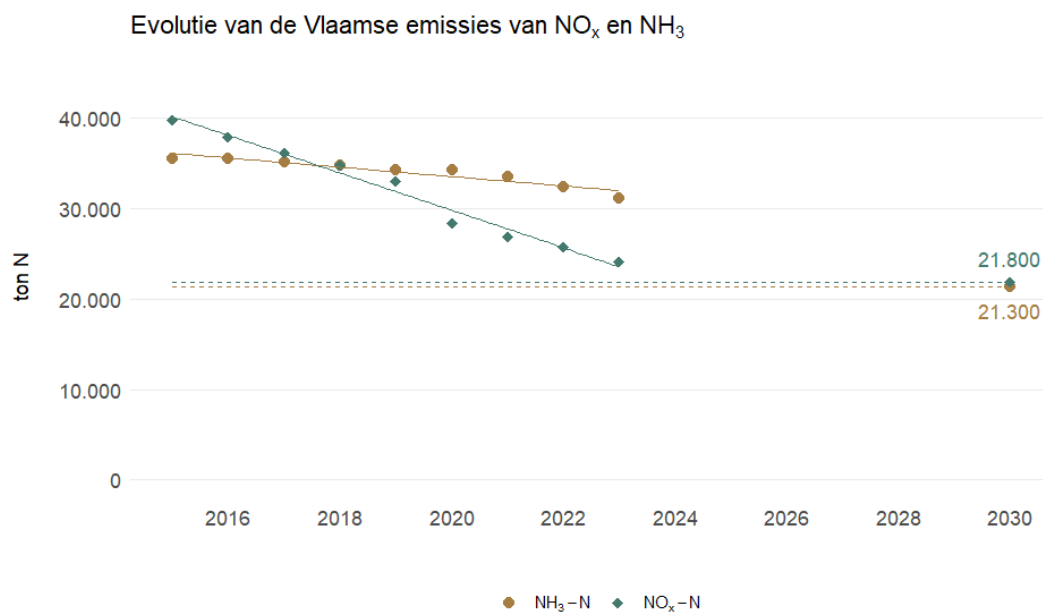
Dit voortgangsrapport bundelt gegevens die bij verschillende entiteiten van de Vlaamse administratie verzameld worden en bouwt verder op analyses die uitgevoerd zijn door de Vlaamse administratie en door de Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek. Volgende entiteiten leverden informatie en expertise aan bij opmaak van het rapport en traden op als lector: het Departement Omgeving, de Vlaamse Milieumaatschappij, de Vlaamse Landmaatschappij, het Agentschap voor Natuur en Bos, het Instituut Natuur- en Bosonderzoek, het Agentschap Landbouw & Zeevisserij en de Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek.

¹ Bij de voortgang van de (bron)maatregelen wordt informatie gebruikt afkomstig van het Omgevingsloket, de Mestbank, databank flankerend beleid PAS en databank VLIF.

1. Stikstoftoestand (emissies en deposities) en voortgang realisering doelstellingen

Evolutie stikstofemissies tussen 2015 en 2023

De totale Vlaamse stikstofuitstoot kent een dalende trend. Tussen 2015 en 2023 is de uitstoot van stikstofoxiden en ammoniak respectievelijk met 39% en 12% gedaald (**Figuur 1**). Gebaseerd op de cijfers van 2023 is de doelafstand ten opzichte van de doelstellingen uit het Stikstofdecreet het grootst voor ammoniak. Op basis van de recentst beschikbare prognose (BAU-scenario 2030², VMM (2025)) nemen de emissies van NO_x en NH₃ verder af naar 2030 toe, maar de PAS-taakstellingen worden met dit conservatief ingeschatte scenario nog niet helemaal bereikt.

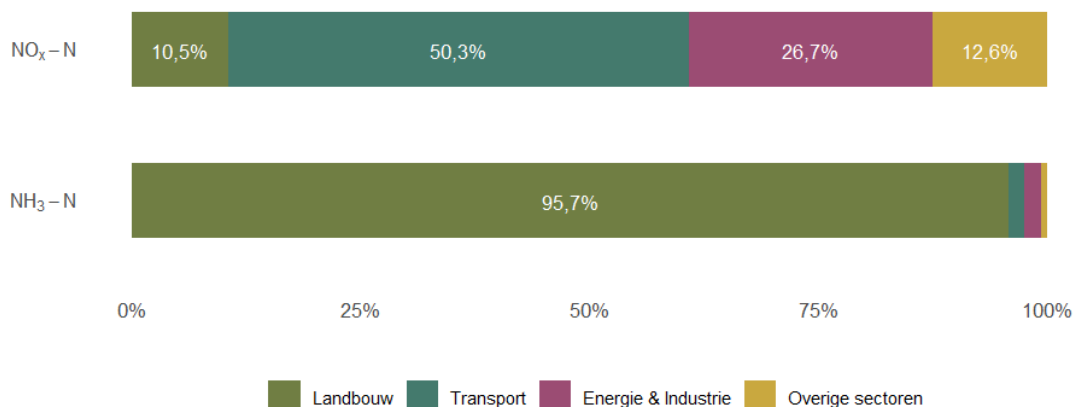

Figuur 1. Jaaremissies van ammoniak (NH₃) en stikstofoxiden (NO_x) in Vlaanderen (in ton stikstof). De volle lijn is de lineaire regressie door de emissiepunten 2015-2023. De horizontale streepjeslijn is de emissiedoelstelling voor ammoniak en stikstofoxiden in 2030.

De bijdrage van de sectoren in de stikstofuitstoot is verschillend voor ammoniak en stikstofoxiden. De sector Landbouw was in 2023 verantwoordelijk voor 96% van de NH₃-uitstoot in Vlaanderen. De uitstoot van stikstofoxiden was in datzelfde jaar voor bijna 77% afkomstig van de sectoren Transport en Energie & Industrie (**Figuur 2**).

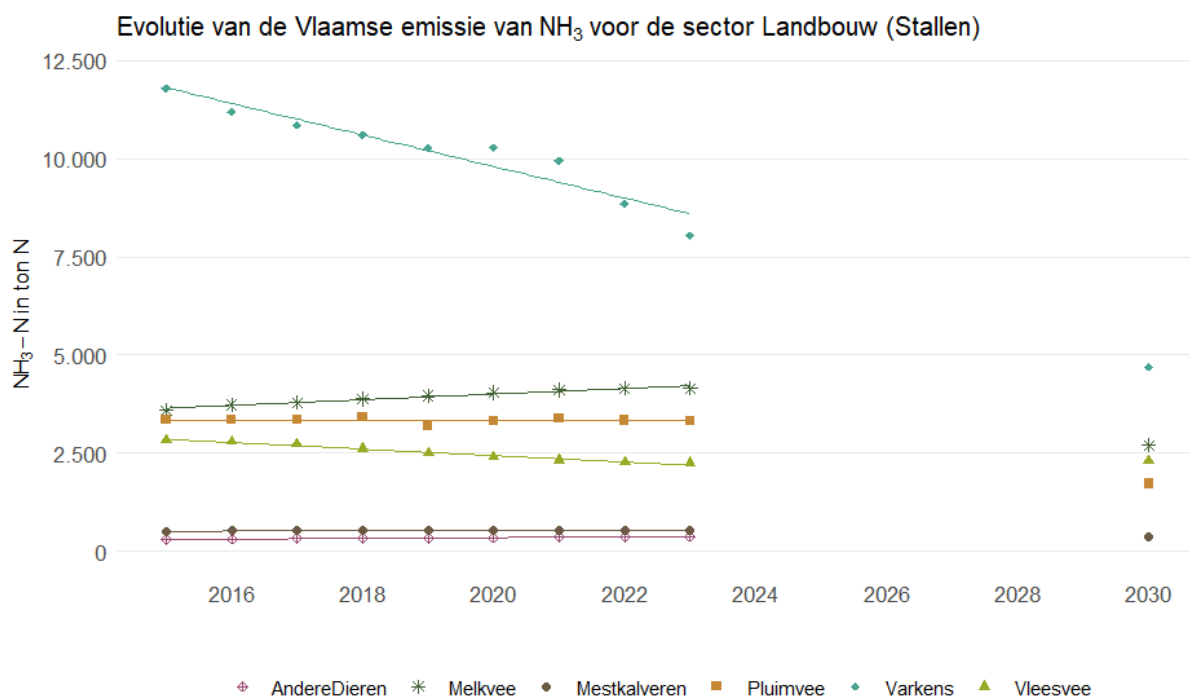
² Dit BAU-scenario is een conservatief scenario, bevat enkel maatregelen die bij de opmaak van het Derde voortgangsrapport over het Luchtbeleidsplan 2030, juridisch bindend waren vastgelegd en al doorwerkten in de praktijk. Bij de actualisatie van het Luchtbeleidsplan zal een beleidsscenario opgenomen worden dat voldoet aan de emissietaakstellingen zoals opgenomen in het Stikstofdecreet.

Bijdrage sectoren in de Vlaamse uitstoot van NO_x en NH₃ in 2023

Figuur 2. Bijdrage van de sectoren (in %) in de Vlaamse emissies stikstofoxiden (NO_x) en ammoniak (NH₃) in 2023. De percentages voor de bijdrage NH₃-N voor de sectoren Transport, Energie & Industrie en Overige zijn respectievelijk 1,8%, 1,8% en 0,7%.

De afname in de Vlaamse ammoniakuitstoot is vooral toe te schrijven aan een daling van de stalemissies van de sector Landbouw tijdens de periode 2015-2023 (**Figuur 3**). Verbeterde stalsystemen (emissiearme stallen, luchtwassers, ...) en een kleinere varkensstapel zijn hier de voornaamste verklaringen.

Figuur 3. Evolutie van de Vlaamse NH₃-emissies (in ton N per jaar) voor de GNFR-sector 'Stallen', uitgesplitst voor de diersoorten 'Varkens', 'Pluimvee', 'Runderen' en 'Andere dieren'. Runderen zijn verder opgesplitst in diercategorie 'Melkvee', 'Mestkalveren' en 'Vleesvee'. De volle lijn is de lineaire regressie door de emissiepunten 2015-2023. Het punt 2030 is de emissiedoelstelling voor de verschillende diersoorten en -categorieën tegen eind 2030. Voor 'Andere dieren' zijn geen doelstellingen geformuleerd. Vanaf 2026, worden de reductiepercentages van de subsectoren rundvee jaarlijks geëvalueerd en mogelijk geactualiseerd zonder afbreuk te doen van het totale volume aan emissiereductie beoogd voor rundvee (Artikel 4, §3 van het Stikstofdecreet).

Het Stikstofdecreet formuleert specifieke reductiedoelstellingen voor de stalemissies bij varkens, pluimvee en runderen (melk- en vleesvee en mestkalveren).

De ammoniakemissie uit niet-ammoniakemissiearme varkens- en pluimveestallen moet met 60% afnemen tegen 2030. Tussen 2015 en 2023 is de stikstofuitstoot uit varkensstallen met 32% gedaald. Tijdens de periode 2015-2024 is de varkensstapel aanzienlijk gekrompen (-20%). Tussen 2015 en 2023 is de uitstoot uit pluimveestallen nagenoeg constant gebleven. De stijging in de pluimveestapel met 23% in 2024 t.o.v. 2015 (vooral vleeskippen) doet het effect van emissiereducerende staltechnieken wellicht voor een stuk teniet.

Binnen de runderen zien we verschillende evoluties. Tussen 2015 en 2023 steeg de ammoniakuitstoot van melkvee en mestkalveren respectievelijk met 16% en 5%, terwijl de uitstoot van vleesvee daalde met 21%. Voor vlees- en melkvee wordt een reductie van 15% tegen 2030 tot doel³ gesteld, voor mestkalveren een reductie van 20%. Voor vleesvee wordt die doelstelling zowel in 2022 als in 2023 bereikt. In de periode 2015-2024 daalde het totaal aantal runderen significant met gemiddeld 9% per jaar, een daling die vooral toe te schrijven is aan afname bij vleesvee. Voor melkvee en mestkalveren werd geen dalende emissietrend vastgesteld. De stijging in ammoniakuitstoot uit melkveestallen doet de daling bij vleesvee voor een stuk teniet. Vanaf 2026 worden de reductiepercentages van de deelsectoren van de rundveehouderij jaarlijks geëvalueerd en mogelijk geactualiseerd.

De ammoniakemissie uit mestverwerkingsinstallaties vertonen veel schommelingen tussen de jaren, en bedroeg 0,68 kton N in 2023. In de laatste drie jaren van de tijdsreeks (2021 t.e.m. 2023) werd aanzienlijk minder mest verwerkt en geëxporteerd. Dat komt onder andere door een lagere mestproductie in die periode, voornamelijk als gevolg van een kleinere varkensstapel.

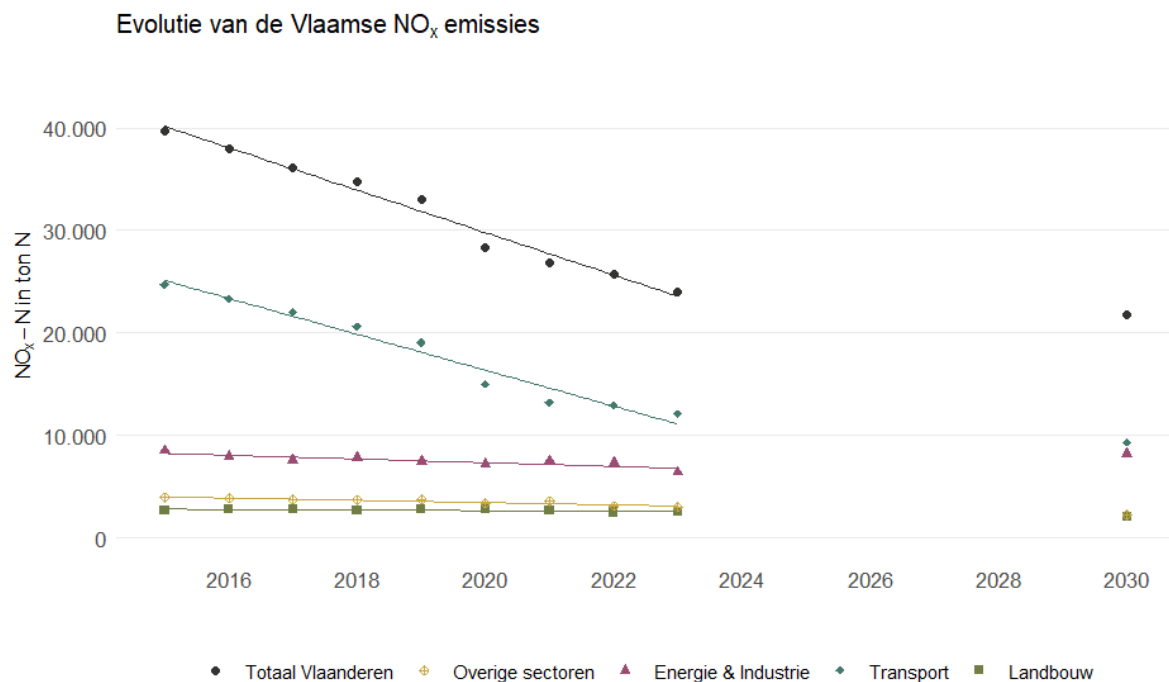
De dalende emissietrend van stikstofoxiden in Vlaanderen is sterk gerelateerd aan de evolutie van de sector Transport tussen 2015-2023 (**Figuur 4**). Emissies van stikstofoxiden door Transport zijn deze periode met 51% gedaald.

De voornaamste verklaring voor die lagere transportemissies ligt bij de vergroening van het wagenpark. In 2023 verminderde de uitstoot van stikstofoxiden door Wegverkeer met 61% t.o.v. 2015. Naast Wegverkeer is ook Scheepvaart een belangrijke bron voor stikstofoxiden. De daling tussen 2015 en 2023 van emissies uit Scheepvaart (-32%) kan toegeschreven worden aan schonere motoren, het gebruik van walstroom en een verschuiving naar alternatieve brandstoffen. De emissies afkomstig van Luchtvaart op Vlaams grondgebied konden geen reducties optekenen in vergelijking met 2015. Het aandeel van Luchtvaart (enkel landen en opstijgen) in de totale NO_x-uitstoot bedraagt 2% in 2023.

Op basis van de recentst beschikbare prognose (VMM, 2025) constateren we wel dat een aantal doelen in het Luchtbeleidsplan 2030 op vlak van voertuigkilometers bij Wegverkeer nog niet haalbaar zijn. Volgens het BAU-scenario 2030, waarbij rekening wordt gehouden met o.a. een hoger aantal afgelegde voertuigkilometers en een minder sterke vergroening van het wagenpark, zal het aandeel emissies van wegtransport evenwel verder afgenomen zijn in 2030.

Naast transportemissies is de uitstoot van stikstofoxiden door de sector Energie & Industrie in dezelfde periode gedaald met 24%. Die afname is meer uitgesproken bij Energie (-45%) in vergelijking met Industrie (-17%).

³ In 2026 worden de reductiepercentages voor de deelsectoren van de rundveehouderij (melk- en vleesvee, mestkalveren) geëvalueerd en uiterlijk 31 december 2026 door de Vlaamse Regering geactualiseerd.

Figuur 4. Evolutie van de Vlaamse emissies van stikstofoxiden (Vlaams totaal én per sector, in ton N) voor de periode 2015-2023. De volle lijn is de lineaire regressie door de emissiepunten 2015-2023. Het punt 2030 is de doelstelling van 21,8 kton NO_x-N in 2030 (Vlaanderen). Voor elke sector komt het punt 2030 overeen met de NO_x-doelstelling per sector tegen 2030 (Luchtbeleidsplan 2030 en Stikstofdecreet).

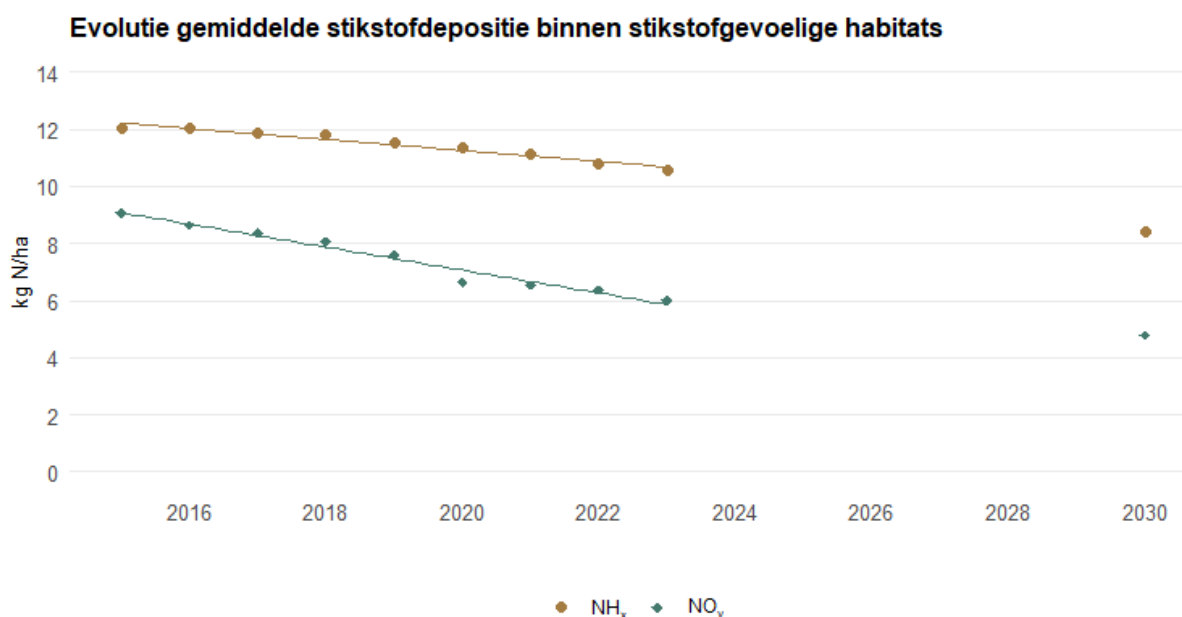
Stikstofemissies buiten Vlaanderen, afkomstig van omringende buurlanden, beïnvloeden ook de stikstofimpact in Vlaanderen. In alle beschouwde landen (inclusief België) is de stikstofuitstoot gedaald tussen 2015 en 2023. Die afname is groter voor stikstofoxiden dan voor ammoniak.

Evolutie stikstofdeposities tussen 2015 en 2023

Tussen 2015 en 2023 is de totale stikstofdepositie op stikstofgevoelige habitats binnen SBZ-H's⁴ gemiddeld gedaald met 21% (van 21,5 naar 17,0 kg N per hectare per jaar; **Figuur 5**). Deze daling is het gevolg van een afname van emissies van stikstofoxiden en ammoniak afkomstig van Vlaanderen en buitenland. De jaarlijks afname van stikstofdepositie bedraagt voor stikstofoxiden (NO_y) gemiddeld 0,40 kg N/(ha.jaar) en 0,19 kg N/(ha.jaar) voor ammoniak (NH_x). Als we de emissietaakstelling voor stikstofoxiden en ammoniak naar een gemiddelde depositiewaarde voor alle SBZ-H's berekenen (**Figuur 5**) zien we dat de af te leggen weg voor ammoniakdepositie groter is dan voor stikstofoxiden op basis van de gegevens tot en met 2023. Die vaststelling is in lijn met de evolutie van de emissies.

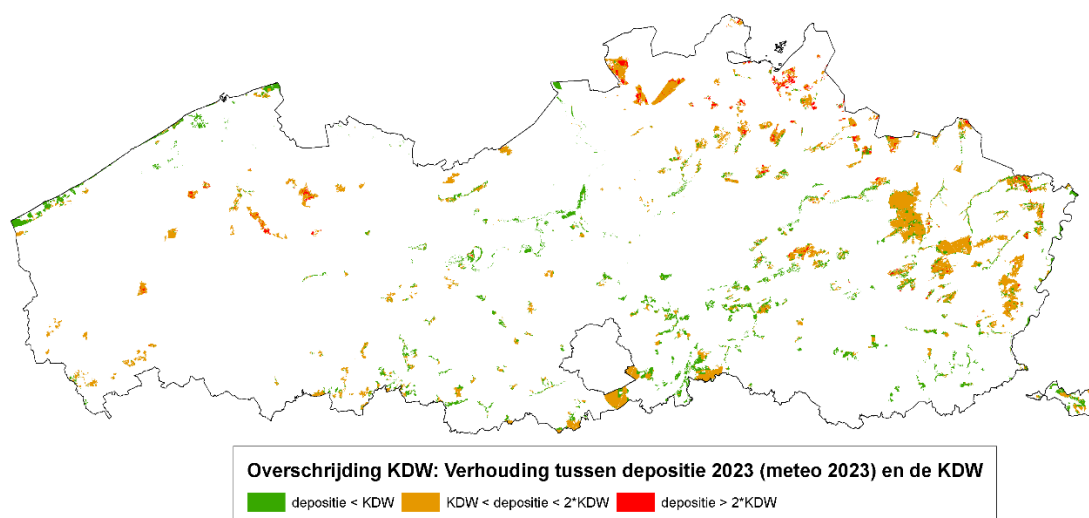
Ammoniakuitstoot (binnen- en buitenland) levert in 2023 met 64% de grootste bijdrage aan de gemiddelde stikstofdepositie op de Vlaamse SBZ-H's. De overige 36% zijn afkomstig van bronnen van stikstofoxiden (binnen- en buitenland). In 2023 was 55% van de ammoniakdepositie op de Vlaamse SBZ-H's afkomstig van uitstoot door Vlaamse bronnen, voornamelijk vanuit de sector Landbouw. Voor stikstofoxiden is het patroon anders: 76% van de depositie van stikstofoxiden op de SBZ-H's is afkomstig van niet-Vlaamse bronnen. De sector Transport is de belangrijkste bron van het Vlaamse aandeel in de depositie van stikstofoxiden.

⁴ Speciale beschermingszones aangewezen met toepassing van de Habitatrichtlijn.

Figuur 5. Evolutie van de gemiddelde depositie (in kg N/(ha.jaar)) van ammoniak (NH_x) en stikstofoxiden (NO_y) op stikstofgevoelige habitats in SBZ-H in Vlaanderen, voor de periode 2015-2023. Punt 2030 komt overeen met de doorrekening van de decretaire emissietaakstelling voor stikstofoxiden en ammoniak naar een gemiddelde depositie (uitgemiddeld over alle stikstofgevoelige habitats in SBZ-H's). Berekening met VLOPS2025⁵ en meteo 2017.

Depositie verschilt sterk tussen en binnen regio's en SBZ-H's in Vlaanderen (**Figuur 6**).

Figuur 6. Verhouding van de totale depositie in 2023 ten opzichte van de KDW (in %) op habitats in Vlaamse SBZ-H's. De groene kleuren betekenen dat de kritische depositiewaarde (KDW) niet overschreden wordt, de oranje en rode kleuren geven de mate van overschrijding van de KDW aan. Berekening met VLOPS25-IFDM, meteojaar 2023 en KDW-kaart vermessing 2025.

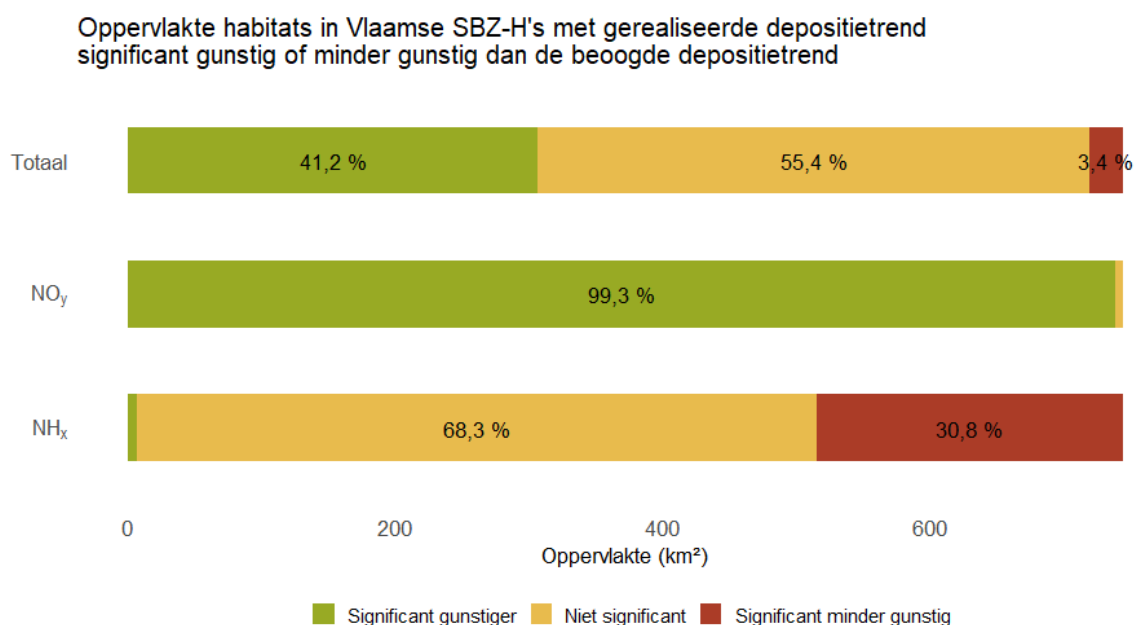
Hoge stikstofdeposities komen lokaal voor in het centrum van West-Vlaanderen, het noorden van Antwerpen en in het noordoosten van Limburg. Wanneer we de stikstofdeposities afzetten ten opzichte van de kritische depositiewaarden (KDW), dan stellen we vast dat in 2023 op 65% van de oppervlakte stikstofgevoelig habitat in SBZ-H de KDW is overschreden en dus op 35% geen sprake meer is van

⁵ De VLOPS25-achtergronddepositiekaart voor totale vermestende stikstofdepositie houdt geen rekening meer met organische stikstof. De ruimtelijk constante bijtelling van 2,1 kg N/ha/jaar voor Organic Nitrogen werd geschrapt. Meer details zie: https://assets.vlaanderen.be/image/upload/v175282246/repositories-prd/2025717_VMM-nota_bijtellingen_depositie_tirdqt.pdf.

overschrijding van de KDW. Op bijna 5% van de oppervlakte is de overschrijding meer dan het dubbele van de KDW. Bij het vergelijken van deze resultaten met de vorige rapportering (VORA PAS 2024⁶), moeten we wijzen op feit dat sinds juli 2025, we herziene KDW's⁷ gebruiken.

Op heel wat locaties treedt een gunstige evolutie op tussen 2015 en 2023. Dat blijkt uit een detailanalyse van de 547 stikstofgevoelige SBZ-H-habitatcombinaties in Vlaanderen. Voor 62% van deze combinaties is de overschrijding van de KDW in deze periode minstens gehalveerd ten opzichte van 2015. Als we de evolutie van de overschrijdingen in de overige combinaties onderzoeken, is de overschrijding in ongeveer 37% van de combinaties minstens met 25% gereduceerd. In slechts 1% van de gevallen is de gerealiseerde reductie kleiner dan 25%. Wanneer wordt ingezoomd op de maatwerkgebieden, merken we grote verschillen in overschrijding van de KDW op stikstofgevoelige habitattypes tussen deze gebieden. De grootste opgave blijft voor het Turnhouts Vennengebied en de Kalmthoutse Heide.

Als we de gerealiseerde totale depositietrends (2015-2023) afzetten ten opzichte van de beoogde (decretale) depositietrend (2015-2030) (**Figuur 7**) zien we dat de depositietrend voor stikstofoxiden (NO_y) in bijna het volledige oppervlakte stikstofgevoelig habitat in SBZ-H's significant gunstiger daalde dan de beoogde trend. Voor ammoniak (NH_x) is dit aandeel 0,9% van de oppervlakte.

Figuur 7. Oppervlakte stikstofgevoelige habitats in Vlaamse SBZ-H's (in km²) met gerealiseerde depositietrend (2015-2023) significant gunstiger (groen), niet significant verschillend van (oranje), of significant minder gunstig (rood) dan de beoogde depositietrend (2015-2030), voor totale stikstofdepositie en voor de polluenten (NO_y en NH_x) afzonderlijk. Berekening met VLOPS25 en meteo 2017. Percentage oppervlakte met gerealiseerde depositietrend gunstiger dan de beoogde depositietrend voor NH_x bedraagt 0,9% en percentage oppervlakte niet significant verschillend voor NO_y bedraagt 0,7%.

2. Resultaten van de monitoring

Voortgang van stikstofsanering

Oppervlakte onder passend beheer stijgt, maar openstaande taakstelling blijft groot

⁶ https://archief.algemeen.omgeving.vlaanderen.be/xmlui/bitstream/handle/acd/1121103/VORA_PAS_2024.pdf

⁷ KDW-kaart vermesting 2025 houdt rekening met de recent herziene kritische depositiewaarden (Vanden Borre *et al.* 2024).

Alle terreinen met specifieke natuurdoelen voor stikstofgevoelige habitats in SBZ-H moeten eind 2030 via managementplannen gealloceerd worden en onder een natuurbeheerplan, of een gelijkgesteld instrument, gebracht worden. Specifieke natuurdoelen die nog niet afgedekt zijn door natuurbeheerplannen (of gelijkgestelde plannen of contracten) vormen de openstaande taakstelling. Tussen 1 december 2022 en 1 december 2025 nam de oppervlakte stikstofgevoelige habitats binnen alle SBZ-H onder passend beheer toe van 40.799,4 ha (2022) tot 45.760,3 ha (2025). Waar de openstaande taakstelling over alle SBZ-H's heen in 2022 nog 17.655,7 ha (31%) bedroeg, is de taakstelling eind 2025 gedaald tot 14.847,7 ha (26%). In 31 van de 38 SBZ-H's is de openstaande taakstelling voor stikstofgevoelige habitats afgenomen in 2025 t.o.v. 2022. Op Vlaamse schaal blijft de openstaande taakstelling substantieel want de realisatie van passend beheer zijn langlopende processen (specifieke gebiedskenmerken en veel stakeholders) gebaseerd op vrijwilligheid.

Het Stikstofdecreet (Art. 49) voorzag in 2025 een evaluatie van de gerealiseerde oppervlakte onder passend beheer met de stikstofsanering die daaraan is gekoppeld. De resultaten worden in de loop van 2026 verwacht. De Vlaamse Regering zal de resultaten meenemen bij de opmaak van het natuurherstelplan waar maatregelen in vervat zijn.

Eerste stappen in stikstofsanering gezet in 132 PAS-deelzones van SBZ-H's

Het Stikstofdecreet bepaalt dat tegen 1 januari 2045 geïntegreerde, gebiedsgerichte stikstofsaneringsprojecten voor de uitvoering van stikstofsaneringsmaatregelen op landschaps-schaal zijn uitgevoerd in 193 PAS-deelzones. Als tussentijdse doelstelling moeten die stikstofsaneringsprojecten in 140 van de 193 deelzones opgestart zijn tegen 1 januari 2030. Eind 2025 is reeds in 132 deelzones al minstens één onderdeel van stikstofsanering opgestart. Dat kan gaan om een ecohydrologische studie, één of meerdere ingrepen op perceelschaal of de opstart of het aflopen van een deelproject in die deelzone. Voor 17 deelzones is een geïntegreerd en integraal totaalproject voor de realisatie van stikstofsanering op landschapsschaal gestart of gepland. In 2 deelzones is de effectieve stikstofsanering op dat schaalniveau gerealiseerd. In 42 deelzones zijn er nog geen saneringsinitiatieven of ontbreekt de informatie hierover. In de volgende voortgangsrapportages zal de aanpak, onderbouwing en invulling van het doel 'opgestarte' stikstofsaneringsprojecten vanuit de praktijk verder verfijnd worden.

Opdracht in alle maatwerkgebieden onder één coördinatie

Met de aanstelling van de intendant Frank Smeets kwam in het najaar 2025 de aanpak in alle maatwerkgebieden op snelheid. De opdracht van de intendant werd verruimd naar alle maatwerkgebieden. De datum van orde van februari 2026 voor de ontwerp-inrichtingsnota's was evenwel niet haalbaar. De intendant rapporteert driemaandelijks aan de Vlaamse Regering over de voortgang.

Meetnetten voor opvolging van natuur en het natuurlijk milieu worden verder uitgebouwd

De PAS-effectmonitoring (art. 48, Stikstofdecreet) heeft als doel de stikstoftoestand en de trend daarvan op te volgen in Natura 2000-habitats, en dit zowel op vlak van abiotische (natuurlijk milieu) als biotische kwaliteit. Terwijl de monitoring van biotische habitatkwaliteit in habitattypen voor Vlaanderen al loopt, rolt het Instituut Natuur- en Bosonderzoek de meetnetten uit voor het opvolgen van het natuurlijk milieu voor grondwater, oppervlaktewater en bodem. Ook een extra meetinspanning voor biotische habitatkwaliteit in de maatwerkgebieden is voorzien. De PAS-effectmonitoring zal toelaten om representatieve en betrouwbare uitspraken te doen voor groepen van habitat(sub)typen voor Vlaanderen en in de maatwerkgebieden, maar ook op niveau van de meest stikstofgevoelige habitat(sub)typen. De PAS-effectmonitoring ging van start in 2025 en de drie meetnetten (grondwater,

oppervlaktewater en bodem) worden één voor één opgestart. Het eerste meetnet, nl monitoring van eutrofiëring in grondwater is gestart op terrein. Aan het einde van de monitoringscyclus (na 6 jaar) zal de volledige steekproef van 1.941 meetlocaties uitgerust zijn met een installatie voor grondwatermonitoring. Het aantal meetlocaties is op dit moment nog niet voldoende om betrouwbare en representatieve resultaten te rapporteren.

Meetnet Lucht: focus op natuur en maatwerkgebieden

De Vlaamse Milieumaatschappij heeft sinds de zomer 2025 het meetnet Lucht uitgebreid met 75 meetpunten in de 5 maatwerkgebieden. In de Kalmthoutse Heide en het Turnhouts Vennengebied wordt een extra meetpunt voor natte depositie voorzien. Bijkomend wordt in 2026 gedurende 1 jaar een bijzondere meetcampagne gevoerd: in de Vlaamse natuurgebieden zal de concentratie van ammoniak in de lucht op een 100-tal tijdelijke meetplaatsen worden opgevolgd. Deze resultaten worden meegenomen in de evaluatie van representativiteit van het langlopend VMM-meetnet en voor kalibratie van het VLOPS-rekenmodel.

3. Voortgang uitvoering van de bronmaatregelen

Meer pluimvee en varkens in emissiearme stallen

Sinds 2004 zijn emissiearme stallen (AEA) verplicht voor nieuwe niet-biologische pluimvee- en varkensstallen. Hierdoor stegen het aantal en percentage pluimvee en varkens in emissiearme stallen ten opzichte van het aandeel in traditionele stallen in de periode 2015-2024. In 2024 zit 66% van het pluimvee in emissiearme stallen, in 2015 was dat 43%. Bij varkens is 45% gehuisvest in emissiearme stal en/of stal met luchtwasser of biobed. In 2015 was dit 24%. Ondanks de stijging van het aantal varkens in emissiearme stallen en stallen met luchtwasser in vergelijking met 2015, is het grootste aandeel varkens in 2024 nog steeds gehuisvest in een traditionele stal en valt dus nog een groot effect te verwachten van de bronmaatregelen.

Naast emissiearme stalsystemen is de toepassing van andere ammoniak-emissiereducerende maatregelen beperkt tot minder dan 0,5% van het aantal varkens en minder dan 2% van het aantal runderen en pluimvee (cijfers 2020-2024, Mestbankaangifte). In 2024 paste men bij rundvee vooral staltechnieken toe, gevolgd door beweiden, de combinatie van beide en gebruik van luchtwassers. In de zomer van 2025 werd ook voor de rundveesector het eerste ammoniak-emissiereducerende stalsysteem (Lely Sphere) erkend.

268 exploitaties realiseren PAS-referentie 2030

Sinds de inwerkingtreding van het Stikstofdecreet tot en met 1 januari 2026 zijn er 268 exploitaties bij veehouderijen vergund met een impactscore boven de drempelwaarde van 0,025%. Deze exploitaties gaven in het Omgevingsloket aan hun PAS-referentie 2030 te realiseren. Het merendeel van de vergunde exploitaties (152) kan toegewezen worden aan runderen, 61 aan varkens, 22 aan pluimvee en 31 aan gemengde diercategorieën. Deze 268 exploitaties zullen (op basis van de vergunningsaanvraag) een reductie van 229 ton NH₃-N realiseren. Hoewel de meeste vergunningen verleend zijn aan exploitaties op rundveebedrijven, zal bijna de helft van de emissiereducties (47%) gerealiseerd worden door bronmaatregelen op varkensbedrijven. Gemengde bedrijven, rundvee- en pluimveebedrijven zijn verantwoordelijk voor respectievelijk 20%, 16,5% en 16,5% van de emissiereductie van ammoniak. Bij varkens- en pluimvee exploitaties kiest respectievelijk 33% en 20%

voor vermindering van het aantal dieren (inclusief intern⁸ salderen), bij rundvee zijn dat 72% van de vergunde exploitaties.

Van de veeteeltbedrijven die als piekbelasters zijn geïdentificeerd, hebben 2 veeteeltbedrijven aanvraag voor vrijwillige stopzetting ingediend. De piekbelasters moeten uiterlijk op 30 september 2029 over aangepaste omgevingsvergunning beschikken.

380 exploitaties die vrijstelling bronmaatregelen verkregen

Op 1 januari 2026 zijn in totaal 380 aangiftes voor vrijstellingen van bronmaatregelen verleend in het Omgevingsloket. De meeste aangiftes (325 of 86%) zijn afkomstig van kleinschalige veehouderijen met een jaaremissie kleiner dan 500 kg NH₃. De overige aangiftes voor vrijstelling komen van biologische bedrijven (52 aangiftes; 14%) met een impactscore kleiner dan of gelijk aan 1% en van veehouderijen met andere diercategorieën⁹ waarvoor geen ammoniak-emissiereducerende maatregelen bestaan (3 aangiftes). Het zijn vooral exploitaties met rundvee die vrijstelling hebben gekregen. De aangifte van de vrijstelling voor rundveehouderijen moest tegen 31 maart 2025 gebeuren, in de andere gevallen uiterlijk tegen 30 september 2029.

3.098 exploitaties met rundvee registeren de realisatie van de 5%-reductieverplichting

Alle rundveebedrijven die op 23 februari 2024 vergund waren, moeten tegen 31 december 2025 een ammoniak-emissiereducerende maatregel met een rendement van minstens 5% nemen. Sinds de inwerkingtreding van decreet t.e.m. 16 maart 2026 zijn er 3.098 exploitaties die de realisatie van de 5%-reductieverplichting registreerden. Het merendeel van die exploitaties (2.787 of 90%) deed hiervoor een melding in het Omgevingsloket. De overige 10% (of 311) van de exploitaties heeft dit in een vergunningsaanvraag opgenomen. Als we inzoomen op het type van ingreep zijn er 1.550 exploitaties met runderen (50%) die een ammoniakemissiereducerende maatregel toepassen, 1.396 (45%) die het aantal dierplaatsen (al dan niet tijdelijk) verminderen en 152 exploitaties (5%) die beide doen. Op basis van de mestbankaangifte 2026 (31 maart 2026) zal een volledig beeld gerapporteerd kunnen worden van het aantal exploitaties die 5%-reductiemaatregel gerealiseerd hebben.

Ruim 6.000 vergunningen sinds start van Stikstofdecreet

Sinds de inwerkingtreding van het Stikstofdecreet t.e.m. 1 januari 2026, werden 6.164 vergunningen afgeleverd. De provincie Antwerpen heeft het grootste aandeel vergunningen verleend volgens het beoordelingskader NO_x mobiliteitsgerelateerde projecten (83%). In de provincies West-Vlaanderen ligt het aandeel van de vergunningen verleend volgens het beoordelingskader voor NH₃ veehouderijen en mestverwerkingsinstallaties het hoogste (30%).

Op Vlaams niveau is de overgrote meerderheid (98%) van de afgeleverde vergunningen volgens het NO_x-kader stationaire bronnen een vergunning met een impactscore kleiner of gelijk aan de drempelwaarde van 1%. De totale stikstofemissie van de vergunningen met impactscore boven de 1%-drempel komt overeen met 4% van Vlaamse emissies van 2023. De vergunningen onder de drempelwaarde staan voor 1,4% van de Vlaamse stikstofuitstoot. Er is één vergunning waarbij extra depositieruimte is toegewezen (project met impactscore van 1,40% op de Nederlandse Natura 2000-gebieden).

Op Vlaams niveau zijn 813 vergunningen afgeleverd volgens het NH₃-kader veehouderijen en mestverwerkingsinstallaties, waarvan 412 (51%) vergunningen van bepaalde duur. De meeste

⁸ Bij de realisatie van de PAS-referentie 2030 is intern salderen toegestaan, dit is het verwisselen van ammoniakemissies tussen de 3 diersoorten, nl. varkens, pluimvee en rundvee.

⁹ Dit gaat om beren en ander pluimvee dan kippen (o.a. kalkoenen, eenden, ganzen, duiven) zoals vermeld in het Mestdecreet.

vergunningen zijn afgeleverd voor veehouderijen met rundvee (441), gevolgd door varkenshouderijen (201), pluimvee (54), gemengde veehouderijen (97). Er is een vergunning afgeleverd voor een mestverwerkingsinstallatie en 13 vergunningen voor een combinatie van veehouderijen en mestverwerking¹⁰. Ongeveer 73% van de afgeleverde vergunningen heeft een impactscore boven de drempelwaarde van 0,025%. De totale stikstofemissie ($\text{NH}_3 + \text{NO}_x$) van de vergunningen volgens het NH_3 -kader veehouderijen en mestverwerkingsinstallaties bedraagt 1.308 ton N, wat overeenkomt met 2,4% van de totale Vlaamse stikstofemissie van 2023. De meeste emissies (1.170,8 ton N) zijn afkomstig van de groep van vergunningen voor een project met een impactscore groter dan 0,025%. De bronnen onder de drempelwaarde zijn goed voor een stikstofemissie van 137,2 ton N of 0,2% van de Vlaamse stikstofuitstoot in 2023. Ongeveer 60% van de ammoniakemissie is toe te schrijven aan vergunningen die afgeleverd zijn in de provincie West-Vlaanderen.

In de periode tussen de inwerkingtreding van het Stikstofdecreet en 1 januari 2026 werden 4.458 vergunningen volgens het NO_x -kader mobiliteitsgerelateerde projecten verleend. Het overgrote deel (3.633) zijn vergunningen voor stedenbouwkundige handelingen waarbij (extra) verkeer wordt gegenereerd na de aanlegfase. De overgrote meerderheid van de vergunde projecten (99,6%) heeft een impactscore kleiner of gelijk aan de drempelwaarde van 1%. Er is één mobiliteitsgerelateerd project uit de provincie Limburg met een impactscore van 1,9%. In de passende beoordeling werd aangetoond dat er in de betrokken habitats de nodige depositieruimte beschikbaar is en dat de uitvoering van het vergunde project de gebiedsspecifieke neerwaartse depositietrend niet hypothekeert.

Bijkomende reductie door varkenscalls goed voor bijna 20% van de reductietaakstelling in varkensstapel tegen 2030

De reductie van de varkensstapel (-370.744 varkens) uit de eerste en tweede varkenscall komt overeen met ongeveer 20% van de reductietaakstelling (-1.878.041 varkens tegen 2030 t.o.v. 2015). Er zijn 366 exploitaties die varkensstallen hebben stopgezet, dit is een permanente emissiereductie (Nutriëntenemissierechten, NER, zijn geschrapt) die neerkomt op 771 ton $\text{NH}_3\text{-N}$ (maximale inschatting) en overeenstemt met ongeveer 10% van de stikstofuitstoot van de varkenssector in 2023. De helft van de stopzettingen (588 stallen, 170.000 varkens) is gelegen in West-Vlaanderen. De Vlaamse overheid heeft 46,42 miljoen euro uitbesteed aan flankerend beleid in het kader van de varkenscalls.

Meeste dossiers flankerend beleid oranje bedrijven en bedrijven in maatwerkgebied wachten op beslissing

De aanvraagperiode voor steun aan oranje bedrijven liep van 1 november 2025 t.e.m. 1 september 2025, voor bedrijven in de maatwerkgebieden is er doorlopende steun voorzien (vanaf 1 november 2025, geen einddatum). Op 1 januari 2026 zijn er 60 aanvragen ingediend voor flankerend beleid voor "oranje" bedrijven en bedrijven in de maatwerkgebieden: 45 dossiers zijn volledig verklaard. Van de 34 aanvragen van oranje bedrijven, kiest 94% (32/34) voor stopzetting van veeteeltactiviteit, 2 bedrijven vragen ook een vergoeding voor reconversie naar akkerbouw. Van de 26 steunaanvragen in de maatwerkgebieden, is 89% (23/26) gelinkt aan het Turnhouts Vennengebied, 3 aanvragen zijn gelinkt aan Voeren en 1 is gelinkt aan de Kalmthoutse Heide. Het zijn vooral varkens- en rundveebedrijven die een steunaanvraag deden. Er is inmiddels 1 oranje bedrijf en er zijn 6 bedrijven in maatwerkgebieden die zijn ingegaan op het aanbod voor stopzettersvergoeding.

Flankerend beleid nulbemesting: 76 bedrijven met compensatievergoeding voor instapjaar 2024

¹⁰ Binnen de VLAREM-rubriek 28.3.

Het Stikstofdecreet versnelt en verruimt nultbemesting naar alle landbouwgronden in groene bestemmingen in de SBZ-H's (met uitzondering van huiskavels). Concreet betekent dit dat nultbemesting uiterlijk tegen 1 januari 2028 toegepast moet worden op 8.548 ha landbouwgrond. Ruim een kwart (28%, 2.427 ha) van die landbouwgrond die op 1 januari 2028 nultbemesting moet toepassen, kan beroep doen op flankerend beleid. Die percelen zijn verdeeld over 821 landbouwbedrijven. Voor het instapjaar 2024 werd 2,56 miljoen euro aan compensatievergoeding uitbetaald aan 76 bedrijven voor het vervroegd toepassen van nultbemesting (170,8 ha binnen SBZ-H).

Ruim 3,7 miljoen VLIF-steun uitbetaald voor mestrobots in rundveestallen, grootste aangevraagde steunaanvragen in rundvee- en varkenssector

Tussen 1 januari 2024 en 30 september 2025, werd 3,72 miljoen euro VLIF-steun uitbetaald voor 339 investeringen. In de praktijk gebeurden uitbetalingen vooral naar rundveehouders voor de aankoop van een mestrobot of voor registratieapparatuur of sproei-installatie voor die robots. Ruim 95% van het aangevraagde uit te betalen steunbedrag (26,4 miljoen euro) in bestaande stallen gaat naar mestrobots in rundveestallen en luchtwassers in varkensstallen. In de beschouwde periode werd eveneens VLIF-steun voor nieuwbouwstallen aangevraagd, waarvan 26 varkensstalle, 10 pluimveestallen en 10 rundveestallen.

In totaal 24,9 miljoen niet-ingevulde NER voor dieren geannuleerd

Door het Stikstofdecreet werden in totaal 24,9 miljoen niet-ingevulde NER voor dieren geannuleerd, dit komt neer op 8% van de totale hoeveelheid NER in Vlaanderen (Mestbankgegevens van 1 januari 2024). De meeste geannuleerde, niet ingevulde NER-D zijn NER-D-Runderen (12,89 miljoen). Er werden 8,85 miljoen NER-D-varkens geannuleerd, 1,48 miljoen NER-D-pluimvee en 1,67 miljoen NER-D-andere. In totaal hadden 2.660 landbouwers recht op een vergoeding, voor een totaal van 5,36 miljoen euro.

4. Deel evaluatie beoordelingskaders

In uitvoering van het Stikstofdecreet wordt de toepassing van de beoordelingskaders voor vergunningverlening jaarlijks (vanaf 2024) geëvalueerd. Het decreet onderscheidt drie beoordelingskaders voor verschillende activiteiten en emissiebronnen:

- Beoordelingskader voor stationaire bronnen van stikstofoxiden;
- Beoordelingskader voor ammoniak van veehouderijen en mestverwerkingsinstallaties;
- Beoordelingskader voor stikstofoxiden veroorzaakt door mobiliteitsgerelateerde projecten.

De beoordelingskaders gaan uit van drempelwaarden (*de minimis*), waaronder vergunningsplichtige projecten vrijgesteld zijn van een individuele passende beoordeling voor de impact van stikstofdepositie via lucht op SBZ-H's. De toepassing¹¹ van die drempelwaarden mag de beoogde daling van de stikstofemissies (en bijhorende deposities) door de bronmaatregelen van het Stikstofdecreet, niet hypothekeren. Wanneer dit het geval is, past de Vlaamse Regering de drempelwaarden aan. Om de drempelwaarden te kunnen evalueren, moeten we de gecumuleerde effecten (emissies en deposities) berekenen van vergunningen die sinds 23 februari 2024 met deze drempelwaarden zijn verleend.

Voor de (afgeleverde) vergunningen volgens het beoordelingskader voor stationaire bronnen van stikstofoxiden en voor ammoniak van veehouderijen en mestverwerkingsinstallaties checken we of de gecumuleerde effecten van de vergunningen kleiner of gelijk aan de drempelwaarde op zich geen

¹¹ Artikel 54 van het Stikstofdecreet.

aanleiding geven tot een overschrijding van de KDW en dat ze onder de 5%-risicodrempel¹² blijven. Daarnaast onderzoeken we of de toepassing van de drempelwaarde een hypothese legt op de vooropgestelde daling van emissies door de bronmaatregelen van het Stikstofdecreet. Aangezien de effecten (emissies, deposities) van de bronmaatregelen van het Stikstofdecreet nog niet volledig kunnen worden begroot, wordt de gerealiseerde depositietrend (2015-2023) afgezet ten opzichte van de beoogde trend (2015-2030) die rekening houdt met de doelstellingen van het Stikstofdecreet. Alle doorrekeningen van de cumulatieve impact zijn uitgevoerd met VLOPS25 en met meteorologisch jaar 2017, hetzelfde meteorologisch jaar dat in de impactscoretool bij vergunningverlening wordt gebruikt.

De evaluatie van de drempelwaarden van vergunningen volgens het NO_x-kader mobiliteitsgerelateerde projecten gebeurt op een andere manier. Bij mobiliteitsprojecten spelen immers netwerkeffecten tussen de aparte mobiele emissiebronnen waardoor de methodiek van stationaire bronnen niet kan gehanteerd worden. Hier wordt nagegaan of de gerealiseerde emissie- en depositietrend van de sector Transport op het beoogde pad zit.

Evaluatie beoordelingskader stationaire bronnen voor stikstofoxiden - Cumulatieve effecten

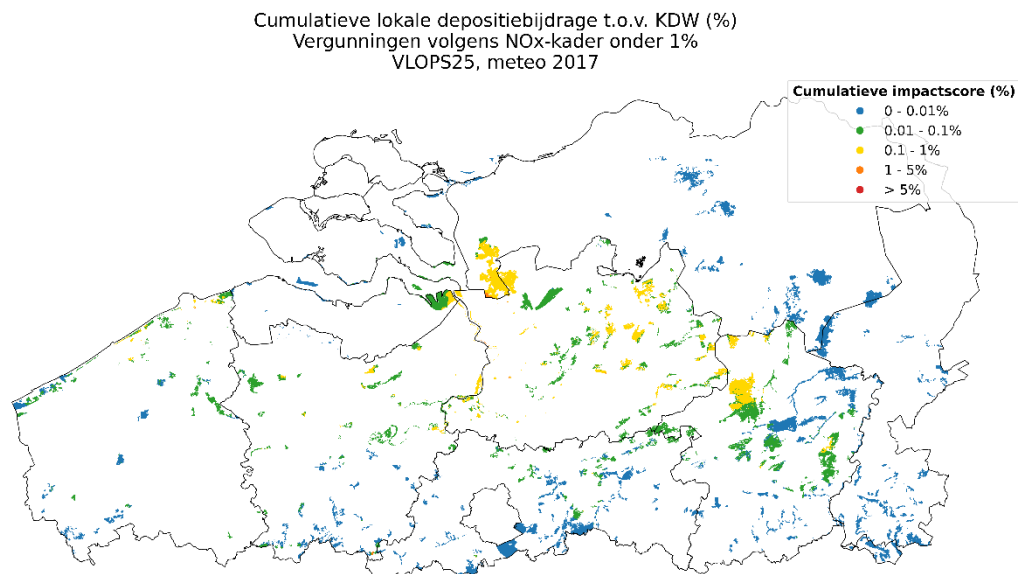
Sinds de inwerkingtreding van het Stikstofdecreet tot en met 1 oktober 2025 werden 447 vergunningen afgeleverd met een impactscore kleiner dan of gelijk aan de 1%-drempel volgens het NO_x-kader stationaire bronnen.

De totale emissie van de vergunningen kleiner of gelijk aan de 1%-drempel bedroeg 540,7 ton N/jaar en komt overeen met 8% van de stikstofemissies uit de sector Industrie & Energie in 2023. Als we dit emissievolume vergelijken met de totale Vlaamse emissies in 2023, komt dit overeen met ongeveer 1%. Als we inzoomen op de emissies van de vergunningen kleiner of gelijk aan de 1%-drempel met een lokale¹³ depositiebijdrage op de Vlaamse SBZ-H's, wordt er gemiddeld 38,9 ton N/jaar uitgestoten en bij de helft van de SBZ-H's is de uitstoot van deze vergunningen minder dan 5,7 ton N/jaar (mediaan).

De cumulatieve depositie van de vergunningen kleiner of gelijk aan de 1%-drempel, bedroeg gemiddeld 0,05% van de KDW. De lokale cumulatieve impact (op habitatvlek van minstens 400 m² waarvan de KDW wordt overschreden) bedroeg maximaal 2,71% en bleef onder de 5%-risicodrempel op alle Vlaamse SBZ-H's (**Figuur 8**). De maximale lokale cumulatieve depositiebijdrage bedroeg minder dan 3% van de KDW in alle SBZ-H's. In 33 van de 38 SBZ-H's was de maximale cumulatieve depositiebijdrage lager dan 1%, in 28 SBZ-H's zelfs minder dan 0,5%. Dit betekent dat de gecumuleerde bijdrage van emissies van vergunningen kleiner of gelijk aan de 1%-drempel op zich niet hebben geleid tot een overschrijding van de KDW. Er kan dus besloten worden dat er geen betekenisvolle effecten optreden omwille van de toepassing van de drempelwaarde van 1%.

¹² We hanteren dezelfde methodiek als in het plan-MER (passende beoordeling) van de PAS.

¹³ Dit is de depositiebijdrage van de vergunningen kleiner dan of gelijk aan de drempelwaarde die tot op ongeveer 10 km van de SBZ-H's gelegen zijn.

Figuur 8. Impact op habitatvekniveau van de gecumuleerde lokale depositie van alle vergunningen met impactscore kleiner dan of gelijk aan de drempelwaarde van 1% volgens het beoordelingskader NO_x stationaire bronnen op Vlaamse SBZ-H's en Zuid-Nederlandse Natura 2000-gebieden. Gegevens uit het Omgevingsloket voor de periode 23 februari 2024 tot en met 1 oktober 2025. Berekening met meteo 2017 en VLOPS25.

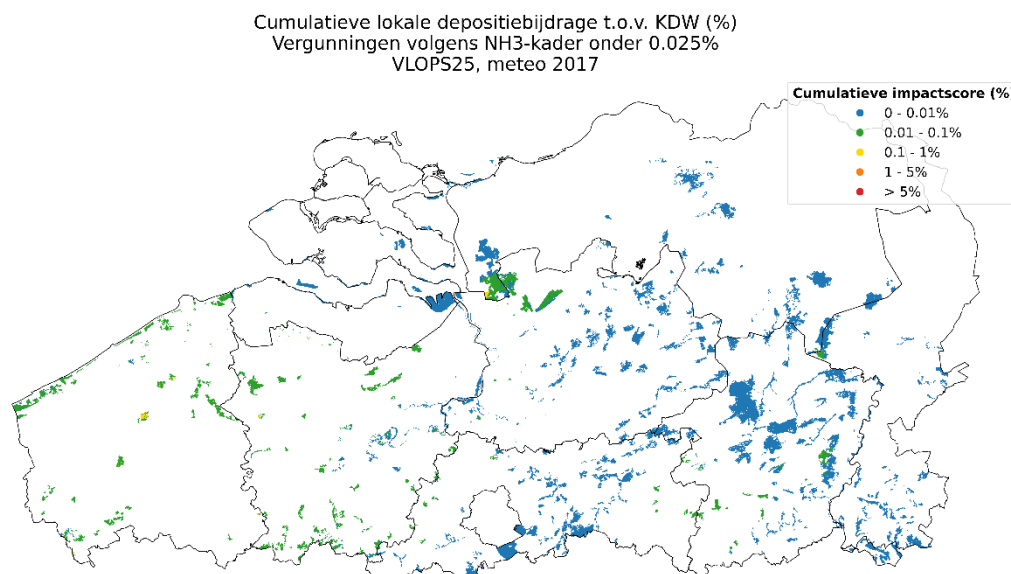
Beoordelingskader veehouderijen en mestverwerkingsinstallaties voor ammoniak - Cumulatieve effecten

Sinds de inwerkingtreding van het Stikstofdecreet tot en met 1 oktober 2025 werden 123 vergunningen afgeleverd met individuele impactscore kleiner dan of gelijk aan de 0,025%-drempel volgens het beoordelingskader ammoniak voor veehouderijen en mestverwerkingsinstallaties.

De stikstofemissie van de vergunningen kleiner of gelijk aan de 0,025%-drempel bedroeg 73 ton N/jaar. Dit komt overeen met 0,2% van de stikstofemissies uit Landbouw en met 0,1% van de totale Vlaamse stikstofemissies voor 2023. Als we inzoomen op de emissies van de vergunningen kleiner of gelijk aan de 0,025%-drempel met een lokale¹⁴ depositiebijdrage op de SBZ-H's, werd er gemiddeld 1,9 ton N/jaar uitgestoten en bij de helft van de SBZ-H's was de uitstoot van deze vergunningen minder dan 0,25 ton N/jaar (mediaan).

De cumulatieve impact van alle vergunningen kleiner of gelijk aan de 0,025%-drempel bedroeg gemiddeld 0,01% van de KDW. De cumulatieve impact (op habitatvlek van minstens 400 m² waarvan de KDW overschreden wordt) bedroeg maximaal 0,18% van de KDW en lag op alle SBZ-H's ruim onder de 5%-risicodrempel (**Figuur 9**). In alle SBZ-H's bedroeg de maximale lokale cumulatieve depositiebijdrage minder dan 0,2% van de KDW, waarvan in 32 SBZ-H's onder de 0,05% en in 3 SBZ-H's minder dan 0,1%. Dit betekent dat de gecumuleerde bijdrage van emissies van vergunningen kleiner of gelijk aan de 0,025%-drempel op zich niet hebben geleid tot een overschrijding van de KDW. Er kan dus besloten worden dat er geen betekenisvolle effecten optreden omwille van de toepassing van de drempelwaarde van 0,025%.

¹⁴ Dit is de depositiebijdrage van de vergunningen kleiner dan of gelijk aan de drempelwaarde die tot op ongeveer 10 km van de SBZ-H's gelegen zijn.

Figuur 9. Impact op habitatvekniveau van de gecumuleerde lokale depositie van alle vergunningen met impactscore kleiner dan of gelijk aan de drempelwaarde van 0,025% volgens het NH₃-kader veehouderijen en mestverwerkingsinstallaties op Vlaamse SBZ-H's en Zuid-Nederlandse Natura 2000-gebieden. Gegevens uit het Omgevingsloket voor de periode 23 februari 2024 tot en met 1 oktober 2025. Berekening met meteo 2017 en VLOPS25.

Globale analyse van de beoordelingskaders voor stationaire bronnen van NO_x en voor veehouderijen en mestverwerkingsinstallaties voor NH₃ - Maximale cumulatieve depositiebijdrage en impact op de beoogde depositietrend

De totale stikstofemissie¹⁵ van alle vergunningen kleiner dan of gelijk aan de drempelwaarde van het NO_x-kader stationaire bronnen en het NH₃-kader voor veehouderijen en mestverwerkingsinstallaties in de beschouwde periode, bedroeg 625,5 ton N/jaar. Dit komt overeen met ongeveer 2% van de emissies van de sectoren Landbouw en Industrie & Energie, en met 1% van de totale Vlaamse stikstofemissies (2023). De grootste emissiebijdrage is afkomstig van de vergunningen volgens NO_x-kader stationaire bronnen. Het aantal vergunningen onder de 1%-drempel maakt 79% uit van alle vergunningen onder de drempelwaarden. Kijken we naar de emissies, dan is 88% van de emissies van alle vergunningen onder de respectievelijke drempelwaarde, afkomstig van die vergunningen onder de 1%-drempel volgens het NO_x-kader stationaire bronnen.

In de globale analyse zoomen we eveneens in op de emissies van de vergunningen onder de drempelwaarden met een lokale¹⁶ depositiebijdrage op de SBZ-H's. Die vergunningen stootten gemiddeld 41,4 ton N/jaar uit, maar voor helft van de SBZ-H's was de uitstoot van deze vergunningen minder dan 14,8 ton N/jaar (mediaan).

Op de Vlaamse SBZ-H's was de cumulatieve impact van alle vergunningen kleiner of gelijk aan de respectievelijke drempelwaarde volgens het NO_x-kader stationaire bronnen en het NH₃-kader veehouderijen en mestverwerkingsinstallaties gemiddeld 0,03% van de KDW en maximaal 2,72%. Voor de onderzochte periode bleef de maximale lokale cumulatieve impact van de vergunningen kleiner of gelijk aan de drempelwaarden ruim onder de 5%-risicodrempel. Als we inzoomen op de Vlaamse SBZ-

¹⁵ Voor verklaring van de totale emissie, verwijzen we naar het technisch rapport, Evaluatie drempelwaarden beoordelingskaders Stikstofdecreet (2025), §. 3.1.3.

¹⁶ Dit is de depositiebijdrage van de vergunningen kleiner dan of gelijk aan de drempelwaarden die tot op ongeveer 10 km van de SBZ-H's gelegen zijn.

H's, zien we dat op 32 SBZ-H's de maximale cumulatieve impact minder dan 1% bedroeg en in 6 SBZ-H's tussen 1% en 3% lag.

Het beperkt houden van deze emissies en van de cumulatieve impact ervan, is een belangrijke vereiste voor het gebruik van drempelwaarden in de beoordelingskaders. Daarnaast moet worden aangetoond dat het hanteren van de drempelwaarden de beoogde daling van de emissies en deposities door de emissiereducerende maatregelen niet hypothekeert. Aangezien de effecten (emissies, deposities) van de bronmaatregelen van het Stikstofdecreet nog niet volledig kunnen worden begroot, kan nog geen uitspraak worden gedaan over de mogelijke impact van de vergunningen onder de drempelwaarde op de beoogde reductietrend sinds de start van het Stikstofdecreet. Wanneer we de maximale cumulatieve depositiebijdrage van vergunningen onder de drempelwaarden vergelijken met de historische trend (2015-2023) van stikstofdeposities (afkomstig van zowel Vlaamse als buitenlandse emissies) op de SBZ-H's, geeft de analyse aan dat de trend niet sterk beïnvloed kan zijn door de vergunningen onder de drempelwaarden. De dalende trend in de 38 SBZ-H's schommelt tussen de 0,22 kg N/(ha.jaar) en 0,78 kg N/(ha.jaar) en is overal groter dan de maximale cumulatieve depositiebijdrage van de vergunningen onder de drempelwaarden (tussen de 0 kg N/(ha.jaar) en 0,41 kg N/(ha.jaar)).

Eenzelfde analyse met de historische depositietrend (2015-2023) van enkel de Vlaamse emissies geeft een gelijkaardig resultaat. Op de meeste SBZ-H's¹⁷ is de dalende trend van de Vlaamse emissies (veel) groter dan de maximale cumulatieve depositiebijdrage van de vergunningen kleiner of gelijk aan de drempelwaarden. Op één SBZ-H (BE2200036 Plateau van Caestert) is de trend in deposities afkomstig van louter Vlaamse bronnen niet dalend. Uit de analyse blijkt dat de depositietrend sterk bepaald wordt door één bron (met individuele impactscore > 0,025%) en niet te wijten is aan de cumulatieve impact van de lokale bronnen onder de drempelwaarden. Voor dit SBZ-H bedraagt de gemiddelde en maximale depositiebijdrage van de vergunningen kleiner of gelijk aan de drempelwaarde immers 0 kg N/(ha.jaar). Ook stellen we vast dat hier wel degelijk sprake is van een dalende depositietrend wanneer de totale depositie (zowel Vlaamse als buitenlandse bronnen) in beschouwing wordt genomen.

Beoordelingskader mobiliteitsgerelateerde projecten

Sinds de inwerkingtreding van het Stikstofdecreet tot en met 1 januari 2026, zijn er 4.446 vergunningen afgeleverd volgens het NO_x-kader mobiliteitsgerelateerde projecten met een individuele impactscore kleiner of gelijk aan de drempelwaarden.

De toepassing van de drempelwaarde in het beoordelingskader NO_x voor mobiliteitsgerelateerde projecten kan niet op dezelfde manier onderzocht worden als deze voor de overige beoordelingskaders. Hier wordt vooral gekeken naar de mate waarin de vastgestelde gunstige depositietrend van Transport zich verder doorzet. De stikstofemissies van de sector Transport worden vooral bepaald door de subsectoren Wegverkeer en Scheepvaart. Tussen 2015 en 2023 namen de totale stikstofemissies van sector Transport significant af. Die emissiereductie vertaalt zich in een afname van de deposities. Over de periode 2015-2023 stellen we een afname van stikstofdepositie vast met 49% binnen de sector Transport (Wegverkeer, Scheepvaart en Luchtvaart), namelijk van 1,80 kg N/ha (in 2015) tot 0,91 kg N/ha (in 2023) gemiddeld over alle SBZ-H's. De stikstofdepositie voor de sector Transport nam in de periode 2015-2023 gemiddeld af met 0,13 kg/(ha.jaar).

Op basis van de cijfers van 2023 kunnen we stellen dat de bestaande significant dalende trend zich ook na 2019 (laatste datapunt uit de passende beoordeling binnen het Plan-MER PAS) verder heeft

¹⁷ Enkel in BE2300006 (Schelde- en Durme-estuarium van de Nederlandse grens tot Gent), BE2100045 (Historische fortengordels van Antwerpen als vleermuizenhabitats) en BE2300007 (Bossen van de Vlaamse Ardennen en andere Zuid-Vlaamse bossen) is de dalende depositietrend niet veel groter dan de maximale cumulatieve depositiebijdrage van de Vlaamse vergunningen onder de drempelwaarden.

doorgezet. Volgens de BAU-prognose (in kader van het derde Voorgangsrapport van het Luchtbeleidsplan 2030), waarbij rekening wordt gehouden met o.a. een hoger aantal afgelegde voertuigkilometers en een minder sterke vergroening van het wagenpark, zal het aandeel emissies van wegtransport verder afgenomen zijn in 2030. Bovendien wordt bij de actualisatie van het Luchtbeleidsplan 2030 een beleidsscenario opgenomen dat voldoet aan de emissietaakstelling zoals opgenomen in het Stikstofdecreet. Op basis van voorgaande informatie concluderen we dat het gebruik van de drempelwaarde voor mobiliteitsgerelateerde projecten de dalende trend van transport niet hypothekeert.

Evaluatie beoordelingskaders: Conclusies

Het Stikstofdecreet vraagt een jaarlijkse evaluatie van de drempelwaarden van de beoordelingskaders. De toepassing van de drempelwaarden mag de vooropgestelde daling van de emissies en deposities door de emissiereducerende maatregelen, zoals vastgesteld in het Stikstofdecreet, niet hypothekeken. De gecumuleerde effecten van de vergunningen met impactscore kleiner dan of gelijk aan de drempelwaarden mogen geen aanleiding geven tot overschrijding van de KDW op de stikstofgevoelige habitats binnen de SBZ-H's en moeten onder de 5%-risicodrempel blijven. Om te kunnen beoordelen of aan deze voorwaarden is voldaan, moeten de gecumuleerde effecten van de vergunningen die sinds 23 februari 2024 verleend zijn met toepassing van de drempelwaarden worden begroot.

Op basis van de evaluatie van de toepassing van de drempelwaarde in de beoordelingskaders NO_x voor stationaire bronnen en NH₃ voor veehouderijen & mestverwerkingsinstallaties, kunnen we besluiten dat sinds de inwerkingtreding van het Stikstofdecreet de vergunningverlening van projecten met een impactscore kleiner dan of gelijk aan de drempelwaarden tot op heden geen aanleiding gaf tot overschrijding van de KDW als gevolg van de gecumuleerde impact van stikstofdepositie van deze vergunningen. De depositiebijdrage van deze bronnen resulteerde niet in een overschrijding van de 5%-risicodrempel. De cumulatieve depositiebijdrage van de afgeleverde vergunningen met impactscore kleiner dan of gelijk aan de drempelwaarden, heeft tot heden geen sterke invloed gehad op de historisch dalende emissie- en depositietrend op de stikstofgevoelige habitats in de SBZ-H's. Aangezien de effecten (emissies, deposities) van de bronmaatregelen van het Stikstofdecreet nog niet volledig kunnen worden begroot, kan evenwel nog geen uitspraak worden gedaan over de mogelijke impact van de vergunningen kleiner of gelijk aan de drempelwaarde op de beoogde reductietrend sinds de start van het Stikstofdecreet.

Voor de evaluatie van de toepassing van de drempelwaarde in het beoordelingskader NO_x voor mobiliteitsgerelateerde projecten, werd onderzocht in welke mate de gunstige depositietrend van de sector Transport zich doorzet. Tussen 2015 en 2023 namen de totale stikstofemissies van deze sector significant af. Over dezelfde periode nam de stikstofdepositie van de sector Transport af met 49%, gemiddeld over alle SBZ-H's.

Op basis van de uitgevoerde analyses van de vergunningen kleiner of gelijk aan de drempelwaarde die sinds de inwerkingtreding van het Stikstofdecreet zijn afgeleverd tot 1 oktober 2025, kan worden besloten dat de huidige drempelwaarden behouden kunnen worden.